

Knud Rasmussen 100 år

af Rolf Gilberg og Keld Hansen

I 1933 døde Knud Rasmussen, kun 54 år gammel, og som en gennemgående tråd i de mange nekrologer og bøger skrevet af hans venner står digteren Tom Kristensens digt, der som et smertensbrøl sluttede: „Det er Knud, som er død. Forstår I?“

I tidsskriftet Grønland skrev Knud Oldendow i 1960: „Han var en banebrydende forsker, en beskeden videnskabsmand. En levende og frodig personlighed, stor i alle livets forhold, en uforlignelig rejsende, en blændende ordets mester og kunstner.“

I det følgende har vi forsøgt at samle flest mulige af de utallige måder, man fra forskellig side har valgt at fejre 100-årsdagen på.

Bøger

Gyldendal udgiver „Slæderejserne, dvs. Knud Rasmussens ekspeditionsberetninger 1902–1924 i fire bind, som Palle Koch har redigeret. I sit forord til bøgerne er det lykkedes Palle Koch at understrege slæderejsernes karakter, blandingen af humør og strabadser, seriøse og fanden i voldske.

Et lige så blændende forord har Finn Lynge leveret til tre-bindsværket „Myter og Sagn fra Grønland“, der genoptrykkes af Nordiske Landes Bogforlag med illustrationer af Aka Høegh.

For Bogans forlag er det med Regitze Margrethe Søby som redaktør lykkedes at samle stof til endnu tre bind med myter og sagn indsamlet af Knud Rasmussen. De har ikke tidligere været publiceret.

Det samme gælder for „500 leveregler, gamle ord og varsler fra Vestgrøn-

Trommedanseren er en af Aka Høeghs raderinger til den ny udgave af »Myter og Sagn«.

land“, ligeledes med Regitze Margrethe Søby som redaktør. Levereglerne har ligget gemt i Knud Rasmussens efterladte papirer, og de udgives i år i Det grønlandske Selskabs Skrifter bind 23.

Informations forlag fejrer 100-året med en rejsebog af Philip Lauritzen, der pr. fly har rejst over Knud Rasmussens slædespor. Den handler om inuitbefolkningens overlevelseskamp et halvt århundrede efter Knud Rasmussens rejse.

Nationalmuseets forlag udgiver „Polareskimo Portrætter 1903“, hvor Rolf Gilberg har skrevet teksten til Harald Moltkes tegninger.

Og endelig to bøger fra Wøldiges forlag: Niels Fengers „Knud Rasmussen: – Grønlands Alladin“ og „Kære Knud“ af Ellen Forchammer.

Udstillinger

På Det kongelige Bibliotek vises indtil 29. september en udstilling om Knud Rasmussen, arrangeret af Åse Reymann og Rolf Gilberg. Et lille 30 siders hefte er ligesom udstillingen opdelt i følgende afsnit: Mennesket Knud Rasmussen – Rejserne mod nye mennesker – Knud Rasmussen, Kap York Stationen Thule og polareskimoerne – Knud Rasmussen og eskimoforskningen – Myten af og om Knud Rasmussen. Uddraget af Knud Rasmussens rejser og bibliografien i dette nummer af tidsskriftet Grønland har vi lånt fra udstillingsheftet.

Også Gentofte Bibliotek har arrangeret en Knud Rasmussen udstilling, og om åbningsudstillingen på museet i Jakobs-havn skriver Anne Bahnson side 172.

Frimærker

Det grønlandske Postvæsen udgav den 7. juni et rødt frimærke (1,30+20) tegnet af Jens Rosing og graveret af Arne Kühlmann. Det omtales side 174.

Dansk Røde Kors udgiver et nytryk af „Thule-serien“, som Thule Stationen udgav i 1935 i anledning af 25 året for stationens oprettelse. Det var stationens egne frimærker.

Og til efteråret udgiver Dansk Røde Kors også et Knud Rasmussen mindeark, som tilbydes alle, der køber nytryk af Thule-serien.

Platter og medaljer

En mindeplatte, hvor man i motivet har taget udgangspunkt i Harald Moltkes maleri af Knud Rasmussen på indlandsisen, er blevet til ved et samarbejde mellem KGH og Den kongelige Porcelæns-

Knud Rasmussen på 5. Thule Ekspedition

fabrik. Overskudet går til Knud Rasmussens Højskole.

En anden mindeplatte udgives af fabrikant Jørgen Nielsen i Hillerød.

Hos Anders Nyborg A/S i Hørsholm har man ladet fremstille en Knud Rasmussen kunstmedalje, udført af billedhuggeren Harald Salomon. Ved køb af denne medalje medfølger en førstedagskuvert med det nye Knud Rasmussen frimærke.

Foreningen Grønlandske Børn har med A/S Sporrøng i København slået Det Internationale Børneår, Hjemmestyret

og Knud Rasmussens fødselsdag sammen ved udgivelsen af en medalje, udført af kunstneren Barry Lereng Wilmont. Ved salget af denne medalje går overskudet til Foreningen Grønlandske Børn.

Og endnu to medaljer er under udførelse af billedhuggeren Frode Bahnson til minde om Knud Rasmussen. De vil blive solgt gennem banker og sparekasser.

Andre aktiviteter

Knud Rasmussen Mindeekspedition 1979, udsendt af Knud Rasmussen Fon-

det, med tilskud fra Carlsberg Fondet vil i Melville Bugten og Thule Distrikt undersøge de ældste eskimokulturer og disse folks vandringer for i Knud Rasmussens ånd at få Grønlands historie klarere belyst. Professor Kingo Jacobsen er koordinator for denne ekspedition, som ledes af Jørgen Meldgaard, og hvor fangere fra Thule og Upernavik deltager. Jørgen Roos filmer.

Et ekspeditionshus, som man har valgt at kalde Kunupaluk, er blevet opført midt i Melville Bugten på Tugtulgissuaq (Kap Seddon). Det blev på Knud Rasmussens fødselsdag officielt overdraget til Thule kommune.

På Danske Øen i arktisk Canada, 5. Thule Ekspeditions hovedkvarter, hvor der i dag kun er en stenhob tilbage af „Blæsebælgen“, er opført en mindevarde med en mindeplade i bronze og indmurede brevkopier. Det er et fælles dansk-canadisk initiativ af Trevor Lloyd, Association of Canadian Universities for Northern Studies og N. O. Christensen, Arktisk Institut, og mindevarden kommer til at høre under Historic Sites and Monuments.

I Knud Rasmussens hus i Hundested starter i sommeren 1979 en serie mindeforedrag, som fra 1980 tænkes afholdt på Knud Rasmussens fødselsdag den 7. juni. Der vil blive tale om populær-videnskabelige foredrag, som man håber at kunne publicere i en serie, så der atter fra Huset i Hundested kan komme artikler og bøger af høj kvalitet, ligesom der gjorde, da Knud Rasmussen selv boede der. Det er Hundested kommune, der står bag initiativet.

Danmarks Radio og TV har en række

programmer om Knud Rasmussen under forberedelse. Kultur- og Samfundsafdelingen vil i radioen sende 3×15 minutter om myter og sagn. Og i løbet af efteråret bringer TV ialt 8 udsendelser á 25 minutter med titlen „I Knud Rasmussens slædespor!“ Arqaluk Lynge, Jørn Mathiasen, Johannes Møllehave og Erik Rasmussen har besøgt en række af de steder, hvor 5. Thule Ekspedition var i 1921–24. De otte udsendelser, der er baseret på Jørn Mathiasens akvareller, produceres af Børne- og Ungdomsafdelingen.

„Til Nordpolen og Thule for 1000 kr.“ hed et arrangement, som fandt sted pinselørdag 1979. 3 SAS-piloter og Lions Club i Køge Bugten havde ikke svært ved at fylde en maskine med plads til 200 passagerer, som fløj til Thule Air Base, hvor man med bus kørte til Knud Rasmussens hus i Dundas, hvorfra flyet fortsatte op over Nordpolen, inden den vendte hjem. Også dette overskud gik til Knud Rasmussens Højskole.

Torsdag den 7. juni 1979 åbnedes udstillingerne på Jakobshavn Museum og på Det kongelige Bibliotek. Der blev lagt blomster ved busten af Knud Rasmussen i forhallen til Etnografisk Samling på Nationalmuseet. Hundested Kommune lagde blomster på graven på Vester Kirkegaard, man samledes ved huset i Hundested, holdt reception på Arktisk Institut, arrangeret af Gentofte Grønlandskomite, og Det kongelige geografiske Selskab lagde en krans ved Knud Rasmussens monument på Strandvejen. På de følgende sider bringes taler af Helge Larsen, Dr. Frederica de Laguna og Knud Hertling.